दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमसंस्कृतवार्ताः
himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper
नवा प्रेरणा नवोत्साहः
हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः
■ पृष्ठ-3 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-265
1
18.07.2024 गुरुवासरः वि.सं. २०८० आषाढ़शुक्लद्वादशी श्रावण 03 प्रविष्ठांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

सर्वदलीयोपवेशनम्-सर्वकारेण संसदः वित्त-सङ्कल्पना-सत्रात् पूर्वं रविवासरे सर्वदलीयम् उपवेशनम् आहूतम्

सर्वकारेण संसदः वित्त-सङ्कल्पना-सत्रात् पूर्वं रविवासरे सर्वदलीयम् उपवेशनम् आहूतमस्ति। उपवेशनस्य अवधौ प्रशासनं संसदः सदन-द्वयस्य सुचारुतया कार्याचरणाय सर्वेभ्यः राजनीतिक- दलेभ्यः सहयोगस्य अनुरोधं करिष्यति। वित्त-सङ्कल्पना सत्रम् अस्य मासस्य द्वाविंशतिः दिनात् अगस्त-मासस्य द्वादश-दिनांकं यावत् चलिष्यति। केन्द्रीयम् आय-व्यय-विवरणं जुलाई त्रयो विंशे प्रस्तोष्यते। इवं हि नरेन्द्र मोदिनः नेतृत्वयुतस्य प्रशासनस्य तृतीय-कार्यकालस्य प्रथमं वित्त-सङ्कल्प-पत्रं भविष्यति। विगते मासे राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मु-वर्या संसदः उभयोः सदनयोः संयुक्तोपवेशनं सम्बोधयन्ती अवोचत् यत् इदं वित्त-सङ्कल्प-पत्रं प्रशासनस्य दूरगामी नीतिनाम् अथ च भावि-दृष्टिकोणस्य प्रभावी प्रपत्रं भविष्यति।

ओमानस्य तटे तैल-वाहक पोतस्य निमज्जनेन त्रयोदश-भारतीयान् त्रयः श्रीलङ्का-देशीयान् च समेत्य चालक-दलस्य समेपि षोडश सदस्याः विलुप्ताः सन्ति

ओमानस्य तटे तैल-वाहक पोतस्य निमज्जनेन त्रयोदश-भारतीयान् त्रयः श्रीलङ्का-देशीयान् च समेत्य चालक-दलस्य समेपि षोडश सदस्याः विलुप्ताः सन्ति। ओमानस्य समुद्र-सुरक्षा-केन्द्रस्य अनुसारं 'प्रेस्टीज फाल्कन' नाम्नः पोतः ओमानस्य औद्योगिक-पोत-पत्तन-दुकमस्य निकषा निमज्जितः। अयं पोतः यमनस्य अदन-पोत-पत्तनं प्रति प्रस्थितः। ओमानस्य अधिकारिभिः सामुद्रिकाधिकारिभिः सह पोतस्य अन्वीक्षणं साहाय्योद्धार-कार्यं च आरब्धम्।

'मेक-इन- इंडिया' इत्यनया परियोजनया वैश्विक पटले भारतीय अर्थव्यवस्थायाः वृद्धिः द्रष्टुं शक्यते-प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्र मोदिना एकेन सामाजिक संचार माध्यमेन प्रतिपादितं यत् 'मेक-इन- इंडिया' इत्यनया परियोजनया वैश्विक पटले भारतीय अर्थव्यवस्थायाः वृद्धिः द्रष्टुं शक्यते। सः सामाजिक - संचार पटले एतस्य वृद्धेः किंचित प्रमाणम् अपि दत्तवान्। तेन लिखितं यत् इदानीं भारतीय द्विचक्रिकायाः अभ्यर्थना अखिले हि विश्वे भवति। ब्रिटेन जर्मनी नीदरलैंण्डदेशेषु निर्यातक्षेत्रे वृद्धिः अभवत् । एतेन अन्ताराष्ट्रियापणेषु भारतस्य वर्धमान प्रभावस्य पुष्टिः भवति। प्रधानमन्त्रिणा लिखितं यत् साम्प्रतं बिहार राज्ये निर्मितानाम् पादत्राणानां प्रयोगः रूस- देशस्य - सैन्यबलैः क्रियते। एतदतिरिच्य प्रधानमन्त्री प्रोक्तवान् यत् क्रिकेट विश्वचषक - प्रतिस्पर्धायाः आसन्ने कश्मीरे निर्मितानां क्रिकेट्-काष्ठ वल्लीनां याचनायां अपि तीव्र वृद्धिः अभवत्। इमाः वल्लयः भारतस्योत्कृष्ट शिल्प-कौशलस्य अन्ताराष्ट्रिय क्रिकेट परिदृश्ये च देशस्य महत्प्रभावस्य उदाहरणं प्रदर्शयन्ति। सः उक्तवान यत् अमेरीका देशे अमूल इति संस्था भारतस्य दुग्धोत्पादानां आस्वादनंम् अखिलं विश्वं कारयति। भारतस्य यू.पी.आई. इति वित्तीय-हस्तान्तरण-प्रणाली अधुना तु वैश्विक प्रणालिरूपेण प्रसिद्धा अस्ति। अनया नैकेषु देशेषु निर्बाधरूपेण आन्तर्जालीय-माध्यम-द्वारा धनस्य हस्तान्तरण सौविध्यम् अभवत्। प्रधानमन्त्री कथितवान् यत् भारत रूस देशयोः संयुक्तोद्यमेन निर्मितम् ब्रह्मोस प्रक्षेपास्त्रम् इदानीं दक्षिण चीन समुद्रे नियोजितम् अस्ति। अयं विकासः भारतस्य सामरिक - रक्षा-क्षमता-वैश्विक - सुरक्षायाः संवर्धने च राष्ट्रस्य महत्भूमिकायां बलं प्रददाति ।

स्वास्थ्य-मन्त्री जगत-प्रकाशनड्डा नवदिल्ल्यां केन्द्रीय औषधि-मानक-नियन्त्रण-सङ्घटनस्य अधिकारिभिः सह एकं समीक्षोपवेशनम् अकरोत्

स्वास्थ्य-मन्त्री जगत-प्रकाशनड्डा बुधवासरे नवदिल्ल्यां केन्द्रीय औषधि-मानक-नियन्त्रण-सङ्घटनस्य अधिकारिभिः सह एकं समीक्षोपवेशनम् अकरोत्। उपवेशनस्य समये स्वास्थ्य-सचिवः अपूर्व-चन्द्रा अथ च अन्ये वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्। केन्द्रीय औषधि-मानक-नियन्त्रण सङ्घटनं देशे औषध-चिकित्सोपकरणानां सौन्दर्य प्रसाधनानां च गुणवत्तां सुरक्षां च नियन्त्रयति।

श्रीमता नड्डा-वर्येण अस्य मासस्य आरम्भे राष्ट्रिय स्वास्थ्य-प्राधिकरणस्य वरिष्ठाधिकारिभिः सह आयुष्मान-भारत प्रधानमन्त्री-जन-आरोग्य-योजना अथ च आयुष्मान भारत-डिजिटल-मिशन इत्येषाम् अपि समीक्षा कृतासीत्।

देशस्य युवानः एव भविष्यस्य नीतिनिर्मातारः सन्ति - क्रीडामन्त्री मनसुख मण्डाविया

युवाकार्याणां क्रीडामन्त्री मनसुखमण्डाविया इत्यनेन उक्तं यत् देशस्य युवानः भविष्यस्य नीतिनिर्मातारः सन्ति। सः अवदत् यत्, विभिन्नाभिः योजनाभिः, कार्यक्रमैः च युवानां सशक्तिकरणाय सर्वकारः प्रतिबद्धः अस्ति। नवीदिल्लीनगरे केन्द्रीयमन्त्री राष्ट्रिययुवाराष्ट्रीयसेवायोजनापुरस्कारविजेतृभिः सह संवादं कृतवान्। एतस्मिन् समये डॉ. मण्डविया आशां प्रकटितवान् यत् युवानां परिवर्तनम् आनेतुं क्षमतायाः कारणात् देशः प्रगतिः नवीनतां च प्रति गमिष्यति। पुरस्कारविजेतृणां युवानां उपलब्धीनाम् उत्सवः, मेरा युवा भारतमञ्चः कथं अधिकतया उपयोगी भवेत् इति चर्चा च अस्य आयोजनस्य उद्देश्यम् आसीत् । युवाकार्याणां क्रीडामन्त्रालयस्य अनुसारं मम युवाभारतमञ्चस्य चर्चायाः महत्त्वपूर्णः भागः युवानां रचनात्मकसङ्गतिं कर्तुं नवीनसहकारविचारयोः केन्द्रितः आसीत्। डॉ. मण्डाविया मञ्चं कथं अधिकं अन्तरक्रियाशीलं कर्तुं शक्यते इति पुरस्कारविजेतृभ्यः परामर्शान् आमन्त्रितवान्।

सुभाषितम्

प्रभूतं कार्यमल्पं वा तन्नरः कर्तुमिच्छति।
सर्वारम्भेण तत्कार्यं सिंहादेकं प्रचक्षते॥

भावार्थः- जैसे कोई शेर एकाग्रता के साथ झपट्टा मारकर पूरी ताकत से अपना शिकार करता है और उसकी सफलता निश्चित होती है। ठीक उसी प्रकार हमें अपने लक्ष्य को हासिल करने के लिए भी लक्ष्य पर ध्यान केंद्रित कर पूरी मेहनत के साथ प्रयत्न करना चाहिए।

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ.अमित शर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

विदेश-मन्त्रिणा मॉरीशस देशस्य पूर्व-प्रधानमन्त्रिणा नवीन-रामगुलामेन सह मेलनं कृतम्

विदेश-मन्त्रिणा डॉ. एस. जयशङ्करेण अद्य मॉरीशस देशस्य पूर्व-प्रधानमन्त्रिणा नवीन- रामगुलाम इत्यनेन अथ च पॉल बेरेन्जर इत्यमुना सह मेलनं कृतम्। डॉक्टर-रामगुलामेन सह मेलनावसरे डॉक्टर-जयशङ्करेण स्थायी द्विपक्षीय सहयोग संवर्धनाय प्रतिबद्धता प्रकटिता। श्री पॉल बेरेन्जर इत्यमुना सह मेलन-विषये विदेश-मन्त्री अवादीत् यत् तेन समसामयिक-वैश्विक- विषयेषु सार्थक-संवादो विहितः।

हिमसंस्कृतवार्तायै सहयोगं कुर्वन्तु
हिमसंस्कृतवार्ताः
संस्कृतकार्यमिदम् पुण्यकार्यमिदम्
इदं संस्कृताय न मम

CM Sukhu Delhi Tour : राष्ट्रीयराजमार्गौ भवेत् रानीताल-कोटला, घुमारवीं-जाहू-सरकाघाट-राजमार्गौ

हिमसंस्कृतवार्ताः - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अद्यत्वे देहली प्रवासे वर्तते। अस्मिन्न प्रवासे सह केन्द्रीयमन्त्रिभिः सह मिलित्वा राज्यस्य विकासायः उदारवित्तीयसहायतां प्रार्थयति। अस्मिन् क्रमे मुख्यमंत्री केन्द्रीयसडकपरिवहनराजमार्गमन्त्री नितिनगडकरी इत्यस्मात् निवेदनं कृतवान् यत् राज्यस्य ३९.२० किलोमीटर दीर्घं रानीताल-कोटला, एवं ४१.५० किलोमीटर घुमारवीं-जाहू-सरकाघाट-राजमार्गौ राष्ट्रीयराजमार्गौ घोषितौ भवेत्। सः अवदत् यत् एतौ मार्गौ पूर्वमेव राष्ट्रियराजमार्गमानकानुसारं निर्मितौ स्तः, सिद्धान्ततः राष्ट्रियराजमार्गौ इति घोषितौ भवेताम्। सः अवदत् यत् हिमाचलसदृशे पर्वतीयराज्ये मार्गाः मुख्ययानमार्गाः सन्ति, विगत ८ वर्षेषु राज्यस्य कृते कोऽपि नूतनः राष्ट्रियराजमार्गः न घोषितः। मुख्यमन्त्री इत्यनेन मंगलवासरे सायं नवदेहल्यां केन्द्रीयमार्गपरिवहनराजमार्गमन्त्री नितिनगडकरीद्वारा राष्ट्रियराजमार्गपरियोजनानां समीक्षासभायां उक्तम्। राज्य आपदा-२०२३ मध्ये क्षतिग्रस्तानां राष्ट्रियराजमार्गेषु विविधराज्यमार्गाणाम् उन्नयनार्थं १७२.९७ कोटिरूप्यकाणां विमोचनार्थं सः अनुरोधं कृतवान्। सः अवदत् यत् एतेषु मार्गेषु कुल्लू-मनाली, मण्डी- कमान्द- कटौला- बजौरामार्गः, चैल-गोहर-पण्डोह-मार्गः च अन्तर्भवन्ति। सः अवदत् यत् गत-मानसून-काले प्राकृतिक-आपदायाः अनन्तरं केन्द्रीय-मन्त्रिणा राज्य-भ्रमणकाले एतत् घोषितं यत् केन्द्रसर्वकारः राष्ट्रियराजमार्गात् एककिलोमीटरत्रिज्यायाः अन्तः क्षतिग्रस्तानां राज्यमार्गाणां पुनर्स्थापनार्थं धनं प्रदास्यति इति। सः अवदत् यत् एते मार्गाः राष्ट्रियराजमार्गेषु यातायातस्य सुचारुप्रवाहं निर्वाहयितुम् महत्त्वपूर्णाः सन्ति तथा च गतमानसूनकाले यदा कुल्लू-मनालीराजमार्गः क्षतिग्रस्तः अभवत् तदा वाहनानां गमने सहायकाः सिद्धाः अभवन्।
मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् शिमला-मटौर राष्ट्रियराजमार्गः राज्यस्य महत्त्वपूर्णः राजमार्गः अस्ति यः ८ मण्डलान् राज्यराजधान्या सह समीपस्थराज्यैः सह सम्बध्दयति। सः उक्तवान् यत् मार्गसुरक्षायाः दृष्ट्या विभिन्नमानकानुसारं राजमार्गनिर्माणं उचितं नास्ति तथा च द्विलेनमानकानां स्थाने राजमार्गाणां उन्नयनार्थं चतुर्लेनमानकेषु मार्गदर्शिकाः निर्गन्तुं प्राधिकारिभ्यः अनुरोधं कृतवान्। मुख्यमन्त्री केन्द्रीयमन्त्रीं सूचितवान् यत् तेन ६९ सैद्धान्तिकराष्ट्रीयराजमार्गाः घोषिताः। तेषु २०१८-१९ तमे वर्षे ५८ राष्ट्रियराजमार्गाणां संरेखणप्रतिवेदनं मन्त्रालयाय अनुमोदनार्थं प्रदत्तम्। एतेषां संरेखणप्रतिवेदनानां अनुमोदनं अद्यापि न प्राप्तम् इति सः अवदत्। तस्मिन् विषये तत्कालं कार्यविधिः अपि कर्तुं सः आग्रहं कृतवान्। नितिन गडकरी मुख्यमन्त्रिणा प्रस्तुते प्रत्येकस्मिन् प्रकरणे समुचितकार्याणां आश्वासनं दत्तवान्। सः अनुबन्धकेभ्यः अपि निर्देशं दत्तवान् यत् ते सर्वाः परियोजनाः समये एव सम्पन्नं कुर्वन्तु। अस्मिन्नवसरे लोकनिर्माणमंत्री विक्रमादित्यसिंहः, मुख्यसंसदीयसचिवः सुंदरसिंहठाकुरः, मुख्यमंत्रिणः प्रधानपरामर्शकः रामसुभगसिंहः, प्रधानसचिवः वित्तम् देवेशकुमारः, मुख्यमंत्रिणः सचिवः राकेशकंवरः, आवासीय-आयुक्त मीरामोहंती, राज्यस्य केंद्रेण संबंधितानां विभागानाम् अधिकारिणः उपस्थिताः आसन्।

HPCM आपदां दृष्ट्वा प्रदेशस्य संवेदनशीलतायाः विषये केन्द्रीयगृहमन्त्रीं सूचितवान् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

केन्द्रसर्वकारात् आपदापश्चात् १०४२ कोटिरूप्यकाणां विमोचनार्थं विषयोपस्थापितः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः नवदेहल्यां केन्द्रीयगृहमन्त्रिणा अमितशाहेन मिलितवान्। सः प्राकृतिक- आपदां दृष्ट्वा हिमाचलप्रदेशस्य संवेदनशीलतायाः विषये केन्द्रीयमन्त्रीं सूचितवान् तथा च प्राकृतिकविपदां प्रभावी प्रबन्धनार्थं मन्त्रालये लम्बितानि धनराशिं तत्क्षणं मुक्तं कर्तुम् आग्रहं कृतवान्। राज्य आपदा-२०२३ मध्ये केन्द्रीयदलेन कृतस्य आपदोत्तरमूल्यांकनस्य अन्तर्गतं १०४२ कोटिरूप्यकाणां आर्थिकसहायतां विमोचयितुम् अपि आग्रहं कृतवान्। अद्यापि मन्त्रालये एषः विषयः लम्बितः अस्ति, अस्मिन् वर्षे वर्षर्तुः आरम्भं दृष्ट्वा राज्यस्य एतस्याः राशेः तत्कालीना आवश्यकता वर्तते। सः इदमपि अवदत् यत् १४ तमस्य वित्तायोगस्य अनुशंसयानुसारं राज्यस्य कृते राज्यस्य आपदाप्रतिक्रियाकोषस्य अन्तर्गतं २०१९-२० वित्तीयवर्षस्य कृते ६१.०७ कोटिरूप्यकाणां राशिः लम्बिता अस्ति। मुख्यमन्त्री केन्द्रीयमन्त्रीं सूचितवान् यत् १५ वित्तायोगस्य अनुशंसनुसारं पर्वतीयराज्येषु भूस्खलनस्य भूकम्पस्य च प्रभावी प्रबन्धनार्थं राज्येन वित्तवर्षस्य २०२१-२०२६ कृते २०० कोटिरूप्यकाणां राशिः प्राप्तव्या। एनडीआरएफ-अन्तर्गतं लम्बितस्य ६०.१० कोटिरूप्यकाणां शीघ्रं मुक्तिं कर्तुम् अपि सः आग्रहं कृतवान्। मुख्यमन्त्री राष्ट्रिय- आपदाशमनकोषस्य अन्तर्गतं मन्त्रालयाय प्रदत्तस्य १२५.८४ कोटिरूप्यकाणां विस्तृतपरियोजनायाः शीघ्रं अनुमोदनं कर्तुम् अपि अनुरोधं कृतवान्।

सरचुशिन्कुलयोः भूमितः अतिक्रमणं दूरं भवेत्

मुख्यमन्त्री राज्ये एनडीआरएफ-सङ्कुलस्थापनस्य आवश्यकतायाः उपरि बलं दत्त्वा मण्डी- रामपुर- नालागढ-क्षेत्रेषु परिसरस्य निर्माणकार्यं आरभ्यत इति अनुरोधं कृतवान्। सः लाहौल-स्पीति-जनपदस्य अन्तरराज्यसीमायां सरचु-शिन्कुला-इत्येतयोः सर्वकारीयभूमिषु अनधिकृत-अतिक्रमणेषु समुचितकार्यविधिं कर्तुमपि निवेदितवान्।

हिमाचलस्य सर्वकारीयविद्यालयाः उच्चप्रौद्योगिकीयुक्ताः भविष्यन्ति, अधुना शिक्षायाः पद्धतिः परिवर्तते- उच्चतरशिक्षानिदेशकः

- सर्वकारीविद्यालयान् उच्चप्रौद्योगिकीयुक्तान् कर्तुं योजना।
- शिक्षकाणां कृते विशेषप्रशिक्षणं दीयते।
- प्रौद्योगिक्याः साहाय्येन अध्यापनार्थं निर्गताः निर्देशाः।

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला।
राज्यस्य सर्वकारीयविद्यालयेषु अध्यापनपद्धतिः परिवर्तिता भविष्यति। शिक्षाविभागः प्रौद्योगिक्याः माध्यमेन छात्रान् पाठयिष्यति। विद्यालयेषु स्थापितायाः अटल-टिङ्करिंग्-प्रयोगशालायाः शैक्षिकप्रभावः वर्धितः भविष्यति। उच्चतरशिक्षानिदेशालयेन अस्मिन् विषये निर्देशाः निर्गताः। उच्चतरशिक्षाविभागस्य निदेशकः डॉ. अमरजीतशर्मा इत्यनेन सर्वेषां विद्यालयानां प्रधानाचार्येभ्यः पत्रं प्रसारितम्। यस्मिन् अटल-टिङ्करिंग प्रयोगशालायाः शैक्षिकप्रभावः वर्धनीयः इति उक्तम् अस्ति । प्रयोगशालानां अधिकप्रयोगं प्रवर्तयितुं निर्देशाः दत्ताः सन्ति। अस्य अन्तर्गतं कार्यशालाः प्रशिक्षणसत्राणि च आरभ्यन्ते। सामुदायिक- जागरूकता-अभियानं च चालयिष्यते। अभिलेखः आरक्षण- प्रणाली च परिवर्तिता भविष्यति।

शिक्षकाणां विशेष-प्रशिक्षणसत्रं भविष्यति

रोबोटिक्स, 3D मुद्रणं, कोडिंग्, इलेक्ट्रॉनिक्स इत्यादिषु अत्याधुनिकविषयेषु निर्धारितकार्यशालाः आयोजिताः भविष्यन्ति इति निदेशकः अवदत्। शिक्षकाणां विशेषप्रशिक्षणसत्रं भविष्यति। सृजनशीलतां नवीनतां च प्रोत्साहयितुं छात्रनेतृत्वेन परियोजनाः प्रतियोगिताश्च प्रारब्धाः भविष्यन्ति। सहकारिशिक्षणवातावरणस्य सुविधायै प्रयोगशालाक्लबाः अपि स्थापिताः भविष्यन्ति, यत्र छात्राः विचारान् प्रकटीकर्तुं शक्नुवन्ति, अभिनवपरियोजनासु च मिलित्वा कार्यं कर्तुं शक्नुवन्ति। प्रयोगशालासुविधानां प्रवेशं उपयोगं च विस्तृतं कर्तुं समीपस्थैः विद्यालयैः सह सहभागिता निर्मिताः भविष्यन्ति।

व्यावहारिकशिक्षायाः उन्नतिः भविष्यति

अस्य उपक्रमस्य उद्देश्यं व्यावहारिकशिक्षणस्य अनुभवात्मकशिक्षणस्य च लाभं विस्तृततरश्रेण्यां छात्राणां कृते विस्तारयितुं वर्तते। प्रयोगशालायाः परिवर्तनकारीक्षमतायाः विषये जागरूकतां जनयितुं अभिभावक-शिक्षक-समागमस्य (PTM) अथवा विद्यालय-प्रबन्धन-समितेः (SMC) समागमस्य समये मुक्तगृह-कार्यक्रमानां, प्रदर्शनानां च आयोजनं कर्तुम् अपि योजना अस्ति। निदेशकः उक्तवान् यत् प्रयोगशालासंसाधनानाम् उपयोगं निरीक्षितुं छात्राणां सहभागितायाः निरीक्षणार्थं च अभिलेखपालनव्यवस्था स्थापिता भविष्यति।

Monsoon : हिमाचलस्य १० जनपदेषु वृष्टेः पीतसचेतना

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला।
हिमाचले वर्षर्तुः सक्रिया अस्ति। यस्मिन् विषये ऋतुविज्ञानविभागः समये-समये सूचयति। ऋतुविज्ञानविभागेन हिमाचले पुनः वृष्टेः पीत-सचेतना प्रसारिता अस्ति। काङ्गड़ायां मंगलवासरे बुधवासरे च रात्रौ वर्षा अभवत्। परन्तु राज्यस्य अन्येषु क्षेत्रेषु वातावरणं मिश्रितम् एव अभवत्। हिमाचलस्य बहुषु क्षेत्रेषु पुनः रात्रौ लघुतः मध्यमपर्यन्तं वर्षा अभवत्, यदा तु अधुना जुलाईमासस्य १८ दिनाङ्कात् वातावरणं प्रतिकूलमेव भवितुम् अर्हति इति विश्वासः अस्ति । ऋतुविज्ञानविभागेन हिमाचले आगामिदिनानां कृते पीतसचेतना प्रसारिता अस्ति। २० जुलाईपर्यन्तं १० मण्डलेषु वृष्टेः पीतसचेतना निर्गता अस्ति।
बुधवासरे प्रातःकालाद् आरभ्य शिमलानगरे अपि नीहारः आसीत्। बुधवासरे १२:०० वादने ऊनायां प्रचण्डवृष्टिः अभवत्। वर्षायाः कारणेन वातावरणं सुखदम् अभवत्, जनाः तप्ततापात् निवृत्तिम् अवाप्तवन्तः। बुधवासरे प्रातःकाले आर्द्रतायाः मध्ये जीवनं प्रभावितं एव अभवत्।
परन्तु अपराह्णे वर्षा आरब्धा, प्रायः १५ दिवसानां अनावृष्टेः समाप्तिः अभवत्। जनाः अपि बहिरागत्य कतिपयदिनानां अनन्तरं वर्षायाः आनन्दं लभन्ते स्म। तत्सह कृषिदृष्ट्या एषा वर्षा वरात् न्यूना न मन्यते। असिञ्चितक्षेत्रेषु सस्यस्य रोपणात् परं वर्षा न अभवत्। बुधवासरे वर्षाकारणात् सस्यानां वृद्धिः अपि त्वरिता भविष्यति।

पर्यटकानां कृते परामर्शपत्रं निर्गतम्

हिमाचलयातायातपर्यटकरेलपुलिसः शिमला पर्यटकान् वर्षर्तौ पर्वतीयक्षेत्रेषु न गन्तुं परामर्शं दत्तवान्। पुलिस-अनुसारं वर्षाकारणात् कुल्लु-मनाली-रोहताङ्गक्षेत्रं गच्छत्सु मार्गेषु नीहारः अस्ति। केषुचित् स्थानेषु भूस्खलनस्य कारणेन समस्यानां प्रत्यक्षीकरणं कर्तव्यं भवेत्।

धरेचविद्यालये संस्कृतसम्भाषण-शिबिरस्य सम्पन्नता

शिमलाग्रामीणजनपदस्य राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-पाठशाला धरेच इत्यत्र संस्कृतभारत्याः विद्यालयस्य च संयुक्तायासेन संस्कृतसम्भाषणशिबिरं सञ्चालितम्। शिमलाग्रामीणजनपदमन्त्री डॉ. सन्तोषकुमारः असूचयत् यत् इदं सम्भाषणशिबिरं विस्तारककार्यकर्तुः नवीनकौशलमहोदयस्य निर्देशने आयोजितम्। जुलाई-मासस्य तृतीयदिनाङ्कतः आरभ्य द्वादशदिनाङ्कपर्यन्तमिदं प्राचलत्। स्नेहा, मोनिका, शीतल, शगुन् चास्य शिबिरस्य शिक्षिकाः आसन्। शिबिरे अस्मिन् अनेककक्षाणां सप्ततिः विद्यार्थिनः संस्कृतसम्भाषणस्य शिक्षणं प्राप्नुवन्, येषु सप्तत्रिंशत् बालिकाः, त्रयस्त्रिंशच्च बालकाः आसन्। सम्भाषणशिबिरस्य समापनकार्यक्रमस्य अध्यक्षतां विद्यालयस्य उपप्रधानाचार्यः नवनीतकायथमहोदयः अकरोत्। तत्र मुख्यातिथिः डॉ. सतीशशर्मा महोदयः आसीत्। सञ्चालनं स्नेहावर्मा, अतिथिपरिचयं शगुनशर्मा, सङ्कल्पवाचनम् आदर्शः, प्रास्ताविकभाषणं च मोनिका कृतवती। कार्यक्रमे रमन शर्मा, सुलोचना शर्मा, लेखराजादयः अनेके शिक्षकाः उपस्थिताः आसन्।

संस्कृतविद्यास्थानानि- २

वेदोत्पत्तिः-

श्री अभिजित् तोडकरः
abhitdkr9@gmail.com

यद्यपि वेदः अपौरुषेयः तथापि तस्योत्पत्तिः पुराणशास्त्रेषु विविधप्रकारेण श्रूयते। चत्वारः वेदाः प्रथमतः ब्रह्मणः चतुर्भ्यः मुखेभ्यः प्रादुरभवन् इति मार्कण्डेयपुराणे। मनुस्मृतिस्तु वदति यत् ब्रह्मणा पुनः यज्ञसिध्यर्थम् अग्निवायुरविभ्यः ऋग्यजुःसामवेदाः दोहनं कृत्वा प्राप्ताः।

अग्निवायुरविभ्यस्तु त्रयं ब्रह्म सनातनम्।
दुदोह यज्ञसिध्यर्थमृग्यजुःसामलक्षणम्।।

कौर्मे उक्तं यत् पूर्वम् एकः एव वेदः आसीत्-यजुर्वेदः। अष्टाविंशतितमे द्वापरयुगे पाराशर्यः महायोगी कृष्णद्वैपायनः बभूव। तेन साम्बसदाशिवस्य अर्चनं कृत्वा तत्प्रसादात् वेदज्ञानं प्राप्तम्। तेन च वेदज्ञानस्य रक्षणार्थं सः वेदः चतुर्धा विभज्य प्रत्येकं भागः एकैकस्मै शिष्याय प्रदत्तः। ऋग्वेदः पैलाय, यजुर्वेदः वैशम्पायनाय, सामवेदः जैमिनये पुनश्च अथर्ववेदः सुमन्तुनामकाय शिष्याय प्रदत्तः। एतेन कृष्णद्वैपायनस्य नाम व्यासः इति अभवत्। व्यासः इत्युक्ते विभागकर्ता।

महावैयाकरणः दीनबन्धुः झाः जीवनम् विषये दरभङ्गाविश्वविद्यालये आयोजिता सङ्गोष्ठी

हिमसंस्कृतवार्ताः दरभंगा राघव नाथ झा

कामेश्वरसिंह दरभङ्गा संस्कृतविश्वविद्यालयस्य स्नातकोत्तरव्याकरणविभागे विभागाध्यक्षस्य प्रो. दयानाथझाः इत्यस्य अध्यक्षतायां संगोष्ठी आयोजितः। संगोष्ठ्याः विषयः आसीत् पण्डितमहावैयाकरणदीनबन्धु झाः जीवनचरितम्। प्रमुखातिथिना प्रो. शशिनाथ झाः वर्येण पण्डितदीनबन्धु झाः वर्यस्य परिचयः प्रदत्तः यत् सः शिवकुमारमिश्रस्य शिष्यः आसीत्। तेन वैयाकरणभूषणसारे दीपिकाटीका अपि लिखिता। समासशक्ति दीपिकायाः मंगलाचरणे त्रीणि अर्थानि वैयाकरण, नैयायिक, महामाया च सूचितानि, यत् पण्डितदीनबन्धु झाः इत्यस्य विशेषता अस्ति। साहित्ये महावैयाकरणेन त्रीणि पुस्तिकानि लिखितानि। रमेश्वरप्रतापोदयम् इति ग्रन्थे व्याकरणप्रयोगः अद्वितीयः अस्ति। धर्मशास्त्रे अपि पुस्तिकानि लिखितानि, यथा जीवितपुत्रिकानिर्णयः, श्राद्धादिकारीनिर्णयः, विजयदशमीनिर्णयः, बालशिक्षासोपानम् इति। मैथिलीव्याकरणं पण्डितदीनबन्धु झाः अपि लिखितम्। पूर्वविभागाध्यक्षेन प्रो. लक्ष्मीनाथ झाः उक्तं यत् सः वैयाकरण-साहित्यिक-धर्मशास्त्रेत्यादिषु विषयेषु विद्वान् आसीत्।

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् -७०

✍असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

अर्जुनः - आं, भगवन् ! आत्मस्वरूपतः शरीरस्य पृथग्दर्शनं कथं सम्भवतीति ज्ञानविषये त्वया सम्यगुक्तम्, अवगतञ्च मयापि । परन्तु भगवन् ! अनेन ज्ञानेन किं प्राप्यते ?
श्रीकृष्णः - पार्थ ! ज्ञेयतत्त्वं हि परमात्मा वर्तते । तत् ज्ञात्वा मनुष्यः अमृतम् अनुभवति । तत् ज्ञेयतत्त्वं अवश्यं ज्ञातव्यम् ।
अर्जुनः - तर्हि तत् ज्ञेयतत्त्वस्य स्वरूपं कीदृग् भवति भगवन् ?
श्रीकृष्णः - अर्जुन ! तत् तत्त्वम् आद्यन्तरहितं परं ब्रह्म कथ्यते । तत् न सत् कथ्यते, न च असत् हि । तस्य सर्वतः पाणिपादं, सर्वतः अक्षिशिरोमुखं विद्यते । तत् सर्वत्र श्रुतिमत्, सर्वेषु सर्वत्र च व्याप्य स्थितं स्यात् । तत् सर्वेन्द्रियरहितं, परं सर्वेन्द्रियाणां विषयसमुदायस्य प्रकाशकं वर्तते । तत् आसक्तिरहितं चेदपि अखिलसंसारस्य धारकम्, एवञ्च गुणरहितं चेदपि तत् गुणभोक्तृ विद्यते ।
अर्जुनः - अहो, एकस्मिन् एव तत्त्वे तद्विरोधभावः कथं भगवन्
श्रीकृष्णः - आम्, अर्जुन ! ब्रह्मस्वरूपं हि अकथनीयं, विचित्रञ्च । तस्मिन् एकस्मिन् एव तत्त्वे अनेकाः विरोधभावाः विलीयन्ते, विरोधः तस्मिन् नैव तिष्ठति कदाचिदपि । कारणं चराचरजगतः बहिरन्तरे तद् एव तिष्ठति । समस्तानां स्थावरजङ्गमप्राणिनां बहिरन्तरे अपि तदेव तत्त्वं तिष्ठति । तद् विना अखिलजगतः, चराचरप्राणिनां च कापि सत्ता न विद्यते । तत्तत्त्वम् अतिसूक्ष्मकारणाद् अविज्ञेयम् अस्ति, तत् दूरात् दूरतरम्, अन्तिकात् च अन्तिकतरं वर्तते ।
अर्जुनः - तस्मिन् तत्त्वे एतावतः विरोधभावस्य अन्यदपि किमपि कारणं स्यात्किं भगवन् ?
श्रीकृष्णः - यद्यपि परमात्मा विभागरहितः सन् अनेकविभागयुक्तेषु प्राणिषु, वस्तुषु च विभागवत् स्थितः वर्तते, तथा च सः सर्वेषाम् उत्पादकः, पोषकः, संहारकश्च अस्ति, अर्थात् उत्पत्तिस्थितिप्रलयरूपः अपि सः एव वर्तते । अतः सः परमतत्त्वस्वरूपः परमात्मा अवश्यं ज्ञातव्यः मनुष्येण
अर्जुनः - तस्य अन्यत् किं स्वरूपमस्ति भगवन् ?
श्रीकृष्णः - हे धनञ्जय ! जगति इन्द्रियमनोबुद्धिभिः स्पृष्टानि यावन्ति ज्ञानानि स्युः, तानि सर्वाणि तेनैव ब्रह्मतत्त्वेन प्रकाशितानि सन्ति । अतः तत् ब्रह्म सम्पूर्णज्योतिषामपि ज्योतिः वर्तते । तस्मिन् सदैव अज्ञानस्य अभावः । तज्ज्ञानस्वरूपं ब्रह्म (परमात्मा) हि ज्ञातव्यमस्ति । तज्ज्ञानयोगेन प्राप्तव्यमस्ति । सः एव ब्रह्मरूपः परमात्मा सर्वेषां प्राणिनां हृदये विराजमानः वर्तते इति । (१३/१२-१७)

बिहारराज्यस्य संजयकुमार-अग्रवालस्य अध्यक्षतायां कृषि विभागस्य राजकीयबीजगुणनप्रक्षेत्राणां समीक्षा

हिमसंस्कृतवार्ताः पटना, राघव नाथ झा

सचिवः, कृषि विभागः, बिहारराज्यस्य संजयकुमार-अग्रवालस्य अध्यक्षतायां राज्यस्य सर्वेषां जनपदानां सहायकनिदेशकानां (शस्य), प्रक्षेत्राणां च सह राजकीयबीजोत्पादनप्रक्षेत्राणां समीक्षात्मकसंगोष्ठ्या आयोजनं कृषिभवनं, पटना अवस्थितसभागारे कृतः। सचिवः, कृषि विभागः उक्तवान् यत् जनपदेषु राजकीयबीजोत्पादनप्रक्षेत्रेषु उच्चगुणवत्तायुक्तबीजानां उत्पादनम् उत्पादकतां च वर्धितुं प्रयत्नं क्रियताम्। तेन प्रक्षेत्राणां फसलसघनतां वर्धयितुं निर्देशः दत्तः। न्यूनवर्षायुक्ते दक्षिणबिहारक्षेत्रे मडुआ मिलेट्स च बीजानाम् उत्पादनं वर्धयितुं निदेशः दत्तः